

ESG-ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

Батіг В.В.

e-mail: vladyslav.batih@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., доц. Степаненко С.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The theses examine the role of ESG principles in the contemporary model of enterprise development management. The study substantiates the transformation of the traditional concept of profit into the notion of «sustainable profit», integrating economic, social, and environmental dimensions of business activity. Particular attention is paid to environmental innovations and digital technologies, including artificial intelligence and cloud services, as key drivers of operational efficiency and resilience. The findings indicate that integrating ESG approaches enhances competitiveness and creates long-term business value, while also identifying barriers to implementation and emphasizing the need for systematic integration of sustainability principles into management processes.

Сучасна модель корпоративного управління зазнає суттєвих трансформацій, у межах яких традиційні показники фінансової результативності доповнюються індикаторами екологічної, соціальної та управлінської відповідальності (ESG – Environmental, Social and Governance). Інтеграція цих принципів у діяльність підприємств уже не розглядається лише як інструмент формування позитивної репутації, а виступає важливим чинником забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та стійкості на глобальному ринку. В умовах посилення регуляторних вимог і прискорення економічних трансформацій ESG-рейтинги дедалі частіше використовуються як важливий нефінансовий індикатор оцінювання довгострокових ризиків, зокрема для промислових і аграрних підприємств.

Наукові дослідження у сфері управління розвитком підприємств на засадах ESG демонструють поступовий перехід від концептуальних обґрунтувань до формування прикладних інструментів вимірювання та інтеграції принципів сталого розвитку. У працях І. Крюкової обґрунтовується трансформація традиційної категорії прибутку в концепцію «сталого прибутку», що має економічний, соціальний та екологічний виміри [1]. Паралельно дослідження Т. Власенко підкреслюють роль екологічних інновацій як важливого чинника переосмислення взаємодії між виробничою діяльністю та природним середовищем, обґрунтовуючи необхідність модернізації технологічних процесів з метою мінімізації негативного впливу на довкілля [2].

Окремий напрям досліджень пов'язаний із цифровізацією ESG-процесів і розвитком стратегічного управління. У наукових працях

В. Замлінського розглядаються можливості використання хмарних бізнес-стратегій та технологій штучного інтелекту для ефективного управління інформацією про сталий розвиток [3]. Доповнюючи ці підходи, дослідження С. Степаненка акцентують увагу на відтворенні ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу в умовах інклюзивної економіки, що підкреслює значення соціальної відповідальності та екологічно безпечних технологій для сталого розвитку територій. У сукупності ці наукові підходи формують цілісне бачення ESG як інтегрованої системи управління, у якій фінансові результати безпосередньо пов'язані з етичністю, екологічністю та соціальною орієнтацією бізнес-моделі [4].

У сучасній ESG-парадигмі відбувається переосмислення мети діяльності підприємства. Прибуток перестає розглядатися виключно як комерційний результат і набуває функції інструменту розв'язання суспільно значущих завдань. Концепція сталого прибутку виступає фінансовою основою реалізації цілей сталого розвитку, що є особливо важливим для аграрного сектору, діяльність якого безпосередньо впливає на стан довкілля та розвиток сільських територій. Економічний вимір такого підходу пов'язаний із формуванням інвестиційно-інноваційного потенціалу, соціальний – із забезпеченням прав людини, інклюзивності та рівності можливостей, тоді як екологічний орієнтований на раціональне використання природних ресурсів і створення цінності для майбутніх поколінь.

Попри складні умови функціонування, українські аграрні підприємства демонструють відносно високий рівень операційної рентабельності, що створює фінансові передумови для впровадження ESG-підходів. Водночас їх поширення, особливо серед малого та середнього бізнесу, стримується низкою факторів, зокрема домінуванням традиційних моделей управління, у межах яких прибуток розподіляється переважно в інтересах власників, а не широкого кола стейкхолдерів. Це зумовлює потребу у вдосконаленні систем обліково-аналітичного забезпечення, здатних оцінювати вплив проєктів сталого розвитку на довгострокову економічну результативність підприємств.

Екологічний вимір ESG передбачає не лише дотримання встановлених нормативів, а й активне впровадження інноваційних екологічних технологій. Сучасні підходи орієнтовані на модернізацію виробничих процесів, зниження енергоспоживання та використання відновлюваних джерел енергії. Інтеграція екологічних принципів у господарську діяльність реалізується через застосування матеріалів із низьким рівнем викидів парникових газів, впровадження елементів циркулярної економіки, а також оптимізацію споживання ресурсів за допомогою цифрових інструментів управління. Використання управлінських методологій Lean і Kaizen сприяє одночасному зниженню екологічного навантаження та підвищенню

ефективності виробництва, що позитивно впливає на стійкість підприємств у кризових умовах і формує довгострокову цінність бізнесу [5].

Узагальнення сучасних наукових досліджень дозволяє стверджувати, що ESG-принципи поступово формують основу нової моделі управління розвитком підприємств. Інтеграція екологічних, соціальних і управлінських чинників сприяє підвищенню стійкості бізнесу до економічних потрясінь, покращує управління ризиками та зміцнює взаємовідносини зі стейкхолдерами. Результати проведеного дослідження підтверджують, що трансформація традиційного розуміння прибутку в категорію сталого прибутку забезпечує більш збалансоване узгодження інтересів бізнесу та суспільства і створює фінансову основу для довгострокового розвитку територій. Водночас важливими драйверами ефективності ESG-стратегії виступають екологічні інновації та цифрові технології, зокрема інструменти штучного інтелекту та хмарні сервіси. Доведено також, що високі ESG-рейтинги можуть забезпечувати підприємствам фінансові переваги у вигляді зниження вартості залучення капіталу.

Разом з тим поширення ESG-практик стримується недостатнім рівнем цифровізації бізнес-процесів, формальним характером нефінансової звітності та обмеженою інституційною підтримкою. За цих умов підприємствам доцільно переходити від декларативного сприйняття ESG-принципів до їх системної інтеграції в усі рівні управління – від операційної діяльності до стратегічного планування та формування корпоративної культури. Такий підхід створює передумови для ефективної інтеграції українського бізнесу у глобальну систему сталої економіки.

Список використаних джерел

1. Крюкова І. О., Крюкова К. О. Фінансові результати діяльності бізнес-суб'єктів за умов сталого розвитку. *Економічний вісник Причорномор'я*. 2023. Вип. 4. С. 43-56.
2. Власенко Т. А., Ши С. Екологічні інновації в контексті становлення концепції сталого розвитку. *Проблеми економіки*. 2025. № 1 (63). С. 19-25.
3. Stanislavyk O., Zamlynskyi V. Sustainability of business development in strategic management. *Innovation and Sustainability*. 2023. No. 1. pp. 230-238.
4. Степаненко С. В. Управління відтворенням ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу в умовах інклюзивної економіки : автореф. дис.... докт. екон. наук: 08.00.04. Харків, 2024. 40 с.
5. Коць О. О. Проблеми, перспективи та вигоди від впровадження ESG-активностей у діяльність підприємств. *Наукові перспективи*. 2024. Вип. 10(52). С. 519-532.